

МІРКОВЕЦЬ О. М.,

здобувач

(Донецький юридичний інститут

МВС України)

УДК 343.977

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.1.2.17>

НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ РОЗБОЇВ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНОЮ ГРУПОЮ

У статті встановлено доцільність невідкладного проведення комплексу негласних слідчих (розшукових) дій, використовуючи сучасні можливості установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж та з електронних інформаційних систем, можливості візуального спостереження.

Структура підготовчого етапу проведення НСРД включає: внесення відомостей до ЄРДР; аналітичне опрацювання матеріалів кримінального провадження та оперативно-розшукової справи відповідної категорії; виокремлення системи фактичних даних для отримання яких необхідно провести НСРД; складання письмового плану проведення НСРД та узгодження його з працівниками оперативного підрозділу; визначення конкретного суб'єкта проведення негласної слідчої (розшукової) дії; звернення з клопотанням до належного суб'єкта санкціонування.

Структура розгляду клопотання про проведення НСРД включає: підготовчий етап: слідчий суддя приймає заходи забезпечення режиму секретності; вивчення клопотання, інших матеріалів та визначення наявності підстав для надання дозволу на проведення НСРД; визначення часу та місця розгляду клопотання та доведення інформації до слідчого чи прокурора, які будуть присутні при розгляді клопотання; вжиття інших заходів, необхідних для підготовки до розгляду клопотання; розгляд клопотання: відкриття засідання та оголошення розгляду клопотання; повідомлення про явку особи, яка подала клопотання та про додержання режиму секретності і умов фіксування засідання; оголошення яке клопотання розглядається; заслуховування особи, яка подала клопотання з обґрунтуванням підстав, необхідності та мети проведення негласної слідчої (розшукової) дії; заслуховування доводів сторін; заключний етап: визначення достатності підстав для вирішення клопотання по суті; постановлення ухвали про дозвіл або відмову в наданні дозволу на проведення НСРД; з додержанням режиму секретності надання ухвали слідчого судді слідчому чи прокурору

Ключові слова: розбій, організована група, кримінальне провадження, розслідування, негласні слідчі (розшукові) дії.

Mirkovets O. M. Covert investigative (search) actions during the investigation of robberies, committed by an organized group

The article establishes the expediency of urgent conduct of a complex of covert investigative (search) actions, using modern capabilities to locate electronic means, removal of information from transport telecommunications networks and electronic information systems, the possibility of visual observation. The location of a radio electronic means is carried out for the location at a certain time or period of time before, during or after the robbery in a specific place of electronic means and other radio emitting devices activated in the networks of mobile operators belonging to

and (or) were in use at this time by persons who may be involved in the commission of the crime, witnesses, the victim; the current location of electronic devices and other radio emitting devices activated in the networks of mobile operators belonging to and (or) in use by persons who may be involved in the commission of a crime.

Withdrawal of information from transport telecommunication networks provides control, secret interception and recording using technical means of telephone conversations transmitted by fixed and mobile (mobile communication), as well as other data transmitted by the monitored communication channel (fax, modem communication).

The essence of removing information from electronic information systems is to carry out on the basis of the decision of the investigating judge search, detection and recording of information contained in the electronic information system or its parts, without the knowledge of the owner, owner or holder of the system. Such covert investigative search action is carried out if there is information about the availability of information in the electronic information system or its part, which has a certain value in the investigation of robberies. The reasons for this are the need to obtain information about the robbery and the person who committed it, if it is impossible to obtain them otherwise.

The main tasks of visual observation in the investigation of robberies are: prevention or cessation of robbery; identifying the causes and conditions that contribute to the commission of robbery; fixation of criminal actions of persons; establishing the place of hiding of criminals evading investigation, trial and serving a sentence; recording individual actions of objects of observation by covert photographing, filming, video and sound recording; ensuring the conduct of certain investigative (search) actions (preparation for a search, arrest, etc.); identification of the place of collection of criminal elements, sale of property.

The process of realization of secret information based on the results of covert investigative (search) actions is divided into the following stages: obtaining the results of covert investigative (search) actions; their registration in accordance with the requirements of the CPC of Ukraine; decision-making on the expediency of using these results in criminal proceedings and determining ways to use them; resolving the issue of the need to declassify things or documents, the information of which is proposed to be used in criminal proceedings; execution of a decision on the sale of materials in criminal proceedings and their direct use. As the conduct of covert investigative (investigative) actions involves interference with private communication, it is important to strictly comply with the provisions of the law during their conduct and use the results obtained in criminal proceedings.

Key words: *robbery, organized group, criminal proceedings, investigation, covert investigative (search) actions.*

Ефективність реалізації повноважень слідчого щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій (НСРД) визначається не тільки правовими нормами, які регулюють слідчу діяльність, але і послідовністю та якістю тих дій, які він повинен поводити.

Алгоритм дій слідчого з метою проведення НСРД є достатньо тривалим, адже вони можуть проводитися тільки у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб, а більшість із проводяться виключно у кримінальних провадженнях щодо тяжких або особливо тяжких злочинів. Такі положення зобов'язують слідчого спочатку провести всі слідчі (розшукові) дії та інші процесуальні дії, які можливі у даній ситуації і впевнившись, що можливості вичерпані і що тільки за допомогою конкретної НСРД можливо отримати фактичні дані про злочин, слідчий приступив до реалізації своїх повноважень у даній частині. Весь алгоритм дій слідчого є досить

тривалим та включає такі заходи: вивчення матеріалів кримінального провадження; визначення фактичних даних, які необхідно отримати, та конкретної НСРД, за допомогою якої можливо це здійснити; складання плану проведення такої дії, підготовка слідчим відповідного клопотання; реєстрацію його у режимно-секретному підрозділі; узгодження у прокурора та доставка до відповідного апеляційного суду; передачу до режимно-секретного підрозділу суду для вхідної реєстрації; визначення головою апеляційного суду відповідного судді, який буде розглядати клопотання; розгляд та прийняття рішення визначеним слідчим суддею апеляційного суду; реєстрацію ухвали та передача її до органу досудового розслідування; підготовку письмового доручення оперативному підрозділу про проведення НСРД та разом з ухвалою слідчого судді передачу через відповідні режимно-секретні підрозділи уповноваженому оперативному підрозділу; здійснення та фіксація НСРД; використання в процесі доказування [1].

На сьогодні, для ефективного розслідування розбоїв, вчинених організованою групою, доцільно невідкладно проводити комплекс негласних слідчих (розшукових) дій (НСРД), використовуючи сучасні можливості установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж та з електронних інформаційних систем, можливості візуального спостереження [1, с. 21].

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що процес реалізації повноважень слідчого проходить поетапно. Підготовчий етап (підготовка та прийняття рішення слідчим про проведення НСРД; узгодження з прокурором рішення, клопотання); етап розгляду слідчим суддею клопотання про дозвіл на проведення НСРД; етап проведення та фіксації НСРД; етап використання результатів проведення НСРД в доказуванні на досудовому розслідуванні [2].

Підготовка до реалізації слідчим повноважень щодо проведення НСРД може початися після внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про вчинене кримінальне правопорушення та, як правило, після проведення комплексу слідчих (розшукових) дій, коли слідчий впевнився в тому, що відомості про злочин та особу, яка його вчинила, не можливо отримати в інший спосіб. Слідчий аналізує матеріали досудового розслідування; з'ясовує коло обставин, які підлягають доказуванню, та визначає, чи можливо отримати відповідні дані без проведення НСРД. Якщо немає можливості отримати відомості про злочин в інших спосіб, слідчий визначає яку (які) негласну слідчу (розшукову) дію для отримання нових доказів необхідно провести [3]. Визначившись, що необхідно робити, слідчий складає план проведення НСРД, в якому передбачає: час, місце, осіб, стосовно яких буде проводитися негласна дія, засоби, методи, технології, учасників, порядок її проведення та фіксації, заходи забезпечення безпеки осіб, які прийматимуть участь у її проведенні. За необхідності обмірковує та готує легенду, складає план її реалізації тощо [4, с. 35].

Важливою підготовчою дією являється прийняття рішення про проведення НСРД. Згідно п. 3 ст. 246 КПК України рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій приймає слідчий, прокурор, а у випадках, передбачених КПК, – слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором. Виключно прокурор має право прийняти рішення про проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як контроль за вчиненням злочину [3].

Крім цього, сторона захисту відповідно до ч. 3 ст. 93 КПК України має право ініціювати проведення негласної слідчої (розшукової) дії та звернутися з відповідним клопотанням до слідчого, прокурора, а у випадку відмови – постанова може бути оскаржена слідчому судді.

Окремі автори у зв'язку з тим, що сторона захисту має право оскаржувати слідчому судді постанову слідчого чи прокурора про відмову у задоволенні клопотання про проведення негласної слідчої (розшукової) дії відносять її до суб'єктів прийняття рішення про проведення такої дії [5, с. 167; 6, с. 138]. Така точка зору є помилковою, адже «ініціювання», «оскарження» не являється рішенням про проведення НСРД. Таке рішення можуть ухвалити тільки повноважні суб'єкти кримінального провадження.

Визначившись з необхідністю проведення певної НСРД, слідчий, реалізуючи свої повноваження, на даному етапі повинен, в першу чергу, вирішити, хто буде проводити негласну

дію – він особисто або за його письмовим дорученням оперативний підрозділ. Рішення про проведення НСРД може прийматися у вигляді постанови або клопотання про проведення такої дії, а за – необхідності і постанови про доручення оперативному підрозділу про її проведення [7].

Рішення про проведення негласної слідчої (розшукової) дії слідчий, прокурор викладає в постанові, яка має відповідати вимогам ст.ст. 246, 251 КПК України, якщо ця дія проводиться без дозволу слідчого судді; або в невідкладних випадках, передбачених ст. 250 КПК України. Так, відповідно до ст. 250 КПК України у виняткових невідкладних випадках, зокрема у нашому випадку, запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, НСРД може бути розпочата до винесення ухвали слідчого судді за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. У такому випадку прокурор зобов'язаний невідкладно після початку такої НСРД звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді. Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами статті 248 КПК [3; 8].

Нажаль, в ст. 250 КПК України не визначено можливості проведення НСРД за рішенням слідчого до винесення ухвали слідчим суддею на підставах безпосереднього переслідування особи, на яку вказали потерпілі, свідки як на особу, котра вчинила тяжке або особливо тяжке кримінальне правопорушення [9, с. 102].

Виконання будь-яких дій з проведення НСРД повинно бути негайно припинено, якщо слідчий суддя винесе ухвалу про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії. Отримана внаслідок такої негласної слідчої (розшукової) дії інформація повинна бути знищена в порядку, передбаченому ст. 255 КПК України [10, с. 440].

Таке правило може привести до втрати цінної інформації, яку можна було б використати для висунення та перевірки версій з метою встановлення особи, яка готує, вчинила чи здійснює злочин. Тому, на наш погляд, здобута інформація під час проведення слідчих дій може бути знищена тільки після завершення кримінального провадження.

Клопотання слідчого, погодженого з прокурором, клопотання прокурора про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинно відповідати вимогам, зазначеним у ст. 248 КПК України, та матеріалам кримінального провадження, які надаються лише на вимогу слідчого судді для підтвердження необхідності проведення негласної слідчої (розшукової) дії. У клопотанні слідчого, прокурора, ухвалі слідчого судді не зазначається уповноважений оперативний підрозділ, який має виконувати негласну слідчу (розшукову) дію. У клопотанні зазначаються: 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; 2) короткий виклад обставин злочину, у зв'язку з розслідуванням якого подається клопотання; 3) правова кваліфікація злочину із зазначенням статті (частини статті) КК України; 4) відомості про особу (осіб), місце або річ щодо яких необхідно провести негласну слідчу (розшукову) дію; 5) обставини, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні злочину; 6) вид НСРД та обґрунтування строку її проведення; 7) обґрунтування неможливості отримання відомостей про злочин та особу, яка його вчинила, в інший спосіб; 8) відомості залежно від виду негласної слідчої дії про ідентифікаційні ознаки, які дозволять унікально ідентифікувати абонента спостереження, телекомунікаційну мережу, кінцеве обладнання тощо; 9) обґрунтування можливості отримання під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії доказів, які самостійно або у сукупності з іншими доказами можуть мати суттєве значення для з'ясування обставин злочину або встановлення осіб, які його вчинили.

Слід зазначити, що вивчення практики свідчить про те, що слідчі не завжди достатньо обґрунтовують свої клопотання, а формально посилаються на ті або інші обставини кримінального провадження, що приводить до винесення слідчим суддею ухвали про відмову в наданні дозволу на проведення НСРД. З метою вдосконалення цієї практики нами пропонується передбачити в ст. 246 КПК України правило про те, що клопотання слідчого про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій повинно бути «мотивованим», відображати детальне обґрунтування необхідності проведення даної негласної слідчої (розшукової) дії або відповідного комплексу. Стосовно декількох НСРД, які необхідно провести в комбінації, нажаль, в законі це питання не регулюється і слідчий вимушений по

кожній дії окремо клопотати перед слідчим суддею про дозвіл на її проведення, що на практиці викликає певні незручності.

Відмова в погодженні клопотання приймається у формі постанови і не виключає повторного звернення слідчого після отримання додаткових доказів або усунення недоліків, вказаних прокурором у рішенні. Відповідно до п. 3 ст. 40 КПК України у випадку відмови прокурора в погодженні клопотання слідчого до слідчого судді про проведення НСРД слідчий має право звернутися до керівника органу досудового розслідування, який після вивчення клопотання, за необхідності, ініціює розгляд питань, порушених у ньому, перед прокурором вищого рівня, який протягом трьох днів погоджує відповідне клопотання або відмовляє в його погодженні.

У разі прийняття рішення про проведення негласної слідчої (розшукової) дії, у ході якої необхідно провести іншу негласну слідчу (розшукову) дію, яка вимагає винесення ухвали слідчого судді, слідчий, прокурор звертається до нього з клопотанням у порядку, передбаченому ст. 248 КПК України.

Як зазначалось, виключно прокурор має право прийняти рішення про проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України). Але з точки зору практики виникають певні незручності коли слідчому для того щоб провести контрольовану чи оперативну закупку необхідно звертатися до прокурора, а оперативному уповноваженому якщо доручення надав слідчий, під час якого терміново виникає необхідність проведення такої закупки – до слідчого, а останній – до прокурора, аби прокурор прийняв про це рішення. І це в той час коли кожна хвилина вирішає який буде результат закупки, адже той, наприклад, хто продає наркотичні засоби може за цей час з місця злочину зникнути [11].

Юридичною підставою для початку процедури розгляду слідчим суддею є клопотання слідчого (прокурора). Воно ж у змагальному кримінальному процесі є цілком достатньою підставою для вирішення питання по суті. Теоретично слідчий суддя за відсутності матеріалів, що обґрунтовують необхідність проведення негласних слідчих (розшукових) дій, не вправі відмовити як у прийнятті названого клопотання, так і у його розгляді, оскільки саме слідчий (прокурор) несе всю повноту відповідальності за подання або неподання в суд тих або інших матеріалів, що обґрунтовують дане клопотання. Але без матеріалів кримінального провадження слідчому судді дуже важко прийняти обґрунтоване законне рішення. Як нам уявляється, для забезпечення реальної можливості прийняття законного і об'єктивного рішення, слідчому судді завжди необхідно безпосередньо вивчати матеріали кримінального провадження. Будь-яке рішення має ґрунтуватися на оцінці наявних відомостей, зіставленні їх з нормами закону, що визначають підстави проведення негласної слідчої (розшукової) дії.

Більше того, слідчий, виконуючи покладені на нього обов'язки, сам зацікавлений в невідкладному одержанні судового дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії. Із цієї причини уявляється доцільним покласти на слідчого обов'язок надання слідчому судді достатньої кількості матеріалів, що підтверджують обґрунтованість його клопотання. Для цього абз. 2 ч. 2 ст. 248 КПК України пропонуємо викласти у такій редакції: «До клопотання слідчого, прокурора додається витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, у рамках якого подається клопотання, та завірені копії матеріалів цього провадження, що обґрунтовують необхідність проведення негласної слідчої (розшукової) дії».

Ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинна відповідати загальним вимогам до судових рішень, передбачених КПК України. Крім цього, ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинна містити відомості про: 1) прокурора, слідчого, який звернувся з клопотанням; 2) злочин, у зв'язку із досудовим розслідуванням якого постановляється ухвала; 3) особу (осіб), місце або річ, щодо яких необхідно провести негласну слідчу (розшукову) дію; 4) вид негласної слідчої (розшукової) дії та відомості залежно від виду негласної слідчої (розшукової) дії про ідентифікаційні ознаки, які дозволять унікально ідентифікувати абонента спо-

стереження, телекомунікаційну мережу, кінцеве обладнання тощо; 5) строк дії ухвали. Слідчий суддя повинен готувати, оголошувати, реєструвати та надавати її прокурору чи слідчому з додержанням режиму секретності.

Відповідно до ст. 249 КПК України строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не може перевищувати два місяці. Якщо слідчий, прокурор вважає, що проведення негласної слідчої (розшукової) дії слід продовжити, то слідчий за погодженням з прокурором або прокурор має право звернутися до слідчого судді з клопотанням про прийняття ухвали згідно з вимогами статті 248 КПК. Крім відомостей, вказаних у статті 248 КПК, слідчий, прокурор повинен надати додаткові відомості, які дають підстави для продовження негласної слідчої (розшукової) дії. Загальний строк, протягом якого в одному кримінальному провадженні може тривати проведення негласної слідчої (розшукової) дії, дозвіл на проведення якої дає слідчий суддя, не може перевищувати строків досудового розслідування.

Недостатньо обґрунтоване клопотання слідчого чи прокурора без викладення необхідних фактичних і юридичних підстав проведення тієї або іншої негласної слідчої (розшукової) дії, без представлення слідчому судді необхідних для розгляду клопотання доказів, зібраними у кримінальному провадженні, може викликати відмову слідчого судді в наданні дозволу на проведення негласної процесуальної дії і, як наслідок, має місце несвоєчасність виконання завдань досудового розслідування, незахищеність порушених злочином прав потерпілих.

Закон не вимагає від слідчого судді у разі відмови в задоволенні клопотання слідчого про проведення негласної слідчої (розшукової) дії у своїй ухвалі вказати мотивацію прийнятого їм рішення. У ч. 5 ст. 248 КПК лише вказується на те, що постановлення слідчим суддею ухвали про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не перешкоджає повторному зверненню з новим клопотанням про надання такого дозволу. На наш погляд, в КПК України повинні бути викладені вимоги до постановлення ухвали слідчого судді про відмову в наданні дозволу на проведення НСРД, адже недоліки через які було прийняте таке рішення потребують вивчення ініціаторами клопотання та недопущення в майбутньому. У будь-якому випадку в законі повинно бути зазначено, що слідчий суддя має оголосити таке рішення і з дотримання режиму секретності вручити ухвалу слідчому або прокурору. Постановлення слідчим суддею ухвали про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не перешкоджає повторному зверненню з новим клопотанням про надання такого дозволу.

Збирання доказів за допомогою провадження негласних слідчих (розшукових) дій, що обмежують конституційні права і свободи людини і громадянина – це найбільш складна і відповідальна частина роботи слідчого. У значній мірі від виконання саме цих повноважень залежить те, наскільки результативно і раціонально буде проведено досудове розслідування конкретного кримінального провадження про тяжкі та особливо тяжкі злочини.

З однієї сторони, у зв'язку з правом проводити НСРД значно розширилися повноваження слідчого, а з іншої – судовий контроль, а також процесуальна підпорядкованість прокурору, суттєво вплинули на самостійність слідчої діяльності і змінили сформоване уявлення про повноваження і компетенцію слідчого.

На сьогодні, для ефективного розслідування розбоїв, вчинених організованою групою, доцільно невідкладно проводити комплекс негласних слідчих (розшукових) дій (НСРД), використовуючи сучасні можливості установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж та з електронних інформаційних систем, можливості візуального спостереження.

Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України) є різновидом втручання у приватне спілкування, яке проводиться без відома осіб, які використовують засоби телекомунікацій для обміну інформацією. Оскільки проведення зазначеної негласної слідчої дії пов'язане із обмеженням прав особи, гарантованих статтями 30, 31,

32 Конституції України, вона здійснюється за ухвалою слідчого судді та у випадках, якщо іншим шляхом отримати інформацію з метою розслідування злочину неможливо [2; 3].

Можна виділити ситуації, за яких виникає необхідність зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж: коли передбачається розмова (змова) між співучасниками – членами злочинної групи; коли підозрюваний телефонує своїй жертві перед вчиненням розбою або після його вчинення; коли розшукувана особа виходить на зв'язок зі своїми родичами, знайомими, співучасниками тощо.

Зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України) є різновидом втручання у приватне спілкування, яке проводиться без відома осіб, які використовують електронні інформаційні системи для передавання інформації, на підставі ухвали слідчого судді, якщо під час його проведення можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження [7].

Відповідно до Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні зняття інформації з електронних інформаційних систем без відома її власника, володільця або утримувача полягає в одержанні інформації, зокрема із застосуванням технічного обладнання, яка міститься в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматичних системах, комп'ютерній мережі (2012) [8].

Зняття інформації з електронних інформаційних систем надає можливість з'ясувати місцезнаходження підозрюваного, коло його злочинних зв'язків, виявлення нових епізодів злочинної діяльності. Така НСРД може здійснюватися шляхом отримання інформації, що оброблялася, зберігалася або зберігалася на персональному комп'ютері чи декількох персональних комп'ютерах, об'єднаних у локальну мережу, або ж зовнішніх накопичувачів інформації, що приєднувалися до електронних інформаційних систем.

Важливо, щоб під час складання клопотання про отримання дозволу на зняття інформації з електронних інформаційних систем слідчий зазначав такі дані: найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; стислий виклад обставин злочину, у зв'язку з розслідуванням якого подають клопотання; правова кваліфікація злочину із зазначенням статті (частини статті) КК України; відомості про особу (осіб), місце або річ, щодо яких необхідно провести НСРД; обставини, що дають підстави підозрювати особу в учиненні злочину; обґрунтування строку проведення зняття інформації з електронних інформаційних систем; обґрунтування неможливості отримання відомостей про злочин та особу, яка його вчинила, іншим способом; відомості про ідентифікаційні ознаки електронної інформаційної системи; обґрунтування можливості отримання під час проведення цієї НСРД відомостей, які самостійно або сукупно з іншими доказами можуть мати істотне значення для з'ясування обставин злочину або встановлення осіб, які його вчинили. До клопотання слідчого, прокурора додають витяг з ЄРДР щодо кримінального провадження, у межах якого подають клопотання [9, с. 205].

До етапів організації підготовки та проведення зняття інформації з електронних інформаційних мереж при розслідуванні розбоїв, яке проводиться за дозволом слідчого судді із застосуванням технічних засобів, відносяться: вивчення, аналіз і оцінка ситуації, яка складається в процесі кримінального провадження; складання відповідних документів та отримання дозволу слідчого судді; планування заходів; організація взаємодії; підготовка до проведення даної НСРД; проведення даної НСРД; контроль за проведенням даної НСРД; документальне оформлення отриманих результатів; аналіз та оцінка ефективності проведення зняття інформації з електронних інформаційних систем.

У клопотанні на отримання дозволу на зняття інформації з електронних інформаційних систем слідчий або прокурор повинні зазначити у даному клопотанні наступні відомості: найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; короткий виклад обставин вчиненого розбою, у зв'язку з розслідуванням якого подається клопотання; правова кваліфікація кримінального правопорушення; відомості про особу (осіб), яка (які) вчинили розбійний напад, місце або річ, щодо яких необхідно провести НСРД; обставини,

що дають підстави підозрювати особу у вчиненні розбою; обґрунтування строку проведення зняття інформації з електронних інформаційних систем; обґрунтування неможливості отримання відомостей про розбій та особу, яка його вчинила, в інший спосіб; відомості про ідентифікаційні ознаки об'єкту; обґрунтування можливості отримання під час проведення даної НСРД, які самостійно або в сукупності з іншими доказами можуть мати суттєве значення для з'ясування обставин розбою або встановлення осіб, які його вчинили.

Отримавши ухвалу слідчого судді про дозвіл на зняття інформації з електронної інформаційної системи, слідчий може письмово доручити оперативному підрозділу проведення цієї НСРД. За результатами проникнення до електронної інформаційної системи складається протокол із дотриманням вимог КПК України, до якого долучаються додатки у вигляді носіїв інформації, отриманої за результатами проведення цієї негласної слідчої дії.

Звичайно, що існують і проблемні питання при знятті інформації з електронної інформаційної системи. Одними із яких є те, що існують програмні забезпечення та системи, з яких доволі важко отримати інформацію, або її зняття займає довгий проміжок часу [10].

Відповідно до вимог ст. 246 КПК України рішення про проведення НСРД приймає слідчий, прокурор, а у випадках, передбачених КПК України, – слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором. Слідчий зобов'язаний повідомити прокурора про прийняття рішення щодо проведення певних НСРД та отримані результати. Прокурор має право заборонити проведення або припинити подальше проведення НСРД. У рішенні про проведення НСРД зазначається строк її проведення. Проводити НСРД має право слідчий, який здійснює досудове розслідування злочину, або за його дорученням – уповноважені оперативні підрозділи. За рішенням слідчого чи прокурора до проведення НСРД можуть залучатися також інші особи [3; 9; 11; 13].

Так, ст. 269 КПК України передбачає, що для пошуку, фіксації і перевірки під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину відомостей про особу та її поведінку або про тих, з ким ця особа контактує, або певної речі чи місця у публічно доступних місцях може проводитися візуальне спостереження за вказаними об'єктами або візуальне спостереження з використанням відеозапису, фотографування, спеціальних технічних засобів для спостереження [7]. Згідно з п. 11 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [14] підрозділам, уповноваженим на проведення цієї діяльності, надається право «здійснювати візуальне спостереження в громадських місцях із застосуванням фото-, кіно-, відеозйомки, оптичних і радіоприладів, інших технічних приладів».

Відповідно до цього завданнями візуального спостереження при розслідуванні розбоїв є: попередити або припинити розбій; виявити причини і умови, що сприяють вчиненню розбою; зафіксувати злочинні дії осіб; встановити місця переховування злочинців, що ухиляються від слідства, суду і відбування покарання; зафіксувати окремі дії об'єктів спостереження шляхом негласного фотографування, кінозйомки, відео- і звукозапису; забезпечити проведення окремих слідчих дій (підготовка до обшуку, арешт тощо); виявити місця збору кримінальних елементів, збуту майна, нажитого злочинним шляхом, зокрема, отриманого від вчинення розбійного нападу, кубла розпусти і вживання наркотиків тощо.

Таким чином, структура підготовчого етапу проведення НСРД включає: внесення відомостей до ЄРДР; аналітичне опрацювання матеріалів кримінального провадження та оперативно-розшукової справи відповідної категорії; виокремлення системи фактичних даних для отримання яких необхідно провести НСРД; складання письмового плану проведення НСРД та узгодження його з працівниками оперативного підрозділу; визначення конкретного суб'єкта проведення негласної слідчої (розшукової) дії; звернення з клопотанням до належного суб'єкта санкціонування.

Структура розгляду клопотання про проведення НСРД включає: підготовчий етап: слідчий суддя приймає заходи забезпечення режиму секретності; вивчення клопотання, інших матеріалів та визначення наявності підстав для надання дозволу на проведення НСРД; визначення часу та місця розгляду клопотання та доведення інформації до слідчого чи прокурора, які будуть присутні при розгляді клопотання; вжиття інших заходів, необхід-

них для підготовки до розгляду клопотання; розгляд клопотання: відкриття засідання та оголошення розгляду клопотання; повідомлення про явку особи, яка подала клопотання та про додержання режиму секретності і умови фіксування засідання; оголошення яке клопотання розглядається; заслуховування особи, яка подала клопотання з обґрунтуванням підстав, необхідності та мети проведення негласної слідчої (розшукової) дії; заслуховування доводів сторін; заключний етап: визначення достатності підстав для вирішення клопотання по суті; постановлення ухвали про дозвіл або відмову в наданні дозволу на проведення НСРД; з додержанням режиму секретності надання ухвала слідчого судді слідчому чи прокурору.

Список використаних джерел:

1. Погорецький М. А. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 21–24.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред.: В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1328 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
4. Грібов М. Л. Зміст криміналістичного забезпечення негласних слідчих (розшукових) дій. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 1. С. 35–41.
5. Тагієв С. Р. Негласні слідчі (розшукові) дії у кримінальному судочинстві України: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2015. 440 с.
6. Погорецький М. А., Сергєєва Д. Б. Негласні слідчі (розшукові) дії та оперативно-розшукові заходи: поняття, сутність і співвідношення. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2014. № 2. С. 137–141.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. Ред.: В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1328 с.
8. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Інструкція, затв. спільним наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерством фінансів України, Адміністрацією ДПС України та Міністерством юстиції України від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1681/51. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>.
9. Луцик В. В. Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 4. С. 202–205.
10. Уваров В. Г. Втручання у приватне життя шляхом зняття інформації з електронних інформаційних систем: новели нового КПК України та євро стандарти. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 3. С. 439–445.
11. Протидія розбоям підрозділами Національної поліції України : метод. реком. / М. В. Бурак, О. М. Брисковська, Р. С. Горбач та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 100 с.
12. Сергєєва Д. Б. Результати негласних слідчих (розшукових) дій: проблемні аспекти визначення. *Право і громадянське суспільство*. 2014. №1 (6). С. 97–106. URL: <http://lcslaw.knu.ua/2014-1.pdf>
13. Синявский С. М. Правові аспекти проведення негласної слідчої (розшукової) дії установами місцезнаходження радіоелектронного засобу. *Право і суспільство*. 2016. № 4. С. 221–224.
14. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон від 18 лют. 1992 р. № 2135-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2135-12
15. Грібов М.Л. Візуальне спостереження як засіб розслідування розбоїв і грабежів. *Право і громадянське суспільство*. 2014. № 1. С.69–78.

